

THỰC TRẠNG QUẢN LÝ DẠY HỌC MÔN CHUYÊN Ở TRƯỜNG TRUNG HỌC PHỔ THÔNG CHUYÊN THEO HƯỚNG ĐẢM BẢO CHẤT LƯỢNG

TRỊNH NGỌC TÙNG*

Ngày nhận bài: 11/08/2017; ngày sửa chữa: 14/08/2017; ngày duyệt đăng: 22/08/2017.

Abstract: This article presents the research results of the situation of management of teaching specialized subjects at specialized and gifted high schools in the Red River Delta under quality assurance orientation. Through the analysis of the advantages and limitations as well as difficulties in the management of specialized subjects teaching at the schools, author proposes some solutions to improve the quality of specialized subjects teaching management at specialized high schools under quality assurance orientation as well as enhance quality of the education in general.

Keywords: Situation, management, specialized subject, specialized and gifted high school.

Quản lý dạy học (QLDH) môn chuyên ở trường trung học phổ thông (THPT) chuyên là quản lý hoạt động dạy của giáo viên (GV) và hoạt động học của học sinh (HS), hai hoạt động này phải tuân thủ nội dung, chương trình môn chuyên, được kiểm tra, đánh giá, đảm bảo chất lượng (ĐBCL) theo tiêu chuẩn trường chuyên. QLDH môn chuyên ở trường THPT chuyên đòi hỏi phải tuân thủ các nguyên tắc và vận dụng hài hoà các phương pháp quản lý khoa học. Bài viết này đề cập thực trạng QLDH môn chuyên ở trường THPT chuyên vùng Đồng bằng sông Hồng bao gồm: quản lý công tác tuyển sinh, quản lý GV dạy môn chuyên, quản lý HS, quản lý nội dung chương trình, quản lý thực hiện dạy học và quản lý cơ sở vật chất.

1. Thực trạng QLDH môn chuyên ở trường THPT chuyên (xem bảng).

1.1. Những thuận lợi trong QLDH môn chuyên theo hướng ĐBCL. Qua khảo sát, trao đổi, phỏng vấn CBQL và GV dạy môn chuyên, cựu HS ở 5 trường THPT chuyên cho thấy: Khảo sát quản lý công tác tuyển sinh theo hướng ĐBCL với CBQL về thứ bậc, xếp bậc 1 (tốt nhất), $\bar{X} = 3,33$, với GV là $\bar{X} = 3,39$, kết quả chung là $\bar{X} = 3,37$. So sánh với đánh giá mức độ thực hiện ($\bar{X} = 3,25 \div 4,0$) thì quản lý công tác tuyển sinh đang thực hiện tốt.

Trong việc quản lý GV dạy môn chuyên ở trường THPT chuyên, để ĐBCL dạy học, cả CBQL và GV dạy chuyên đều cho kết quả cao, với lần lượt là

Bảng. Kết quả khảo sát cán bộ quản lý (CBQL) và GV dạy môn chuyên tại 5 trường THPT chuyên khu vực Đồng bằng sông Hồng (chuyên Nguyễn Trãi - Hải Dương; chuyên Thái Bình; chuyên Biên Hoà - Hà Nam; chuyên Hưng Yên; chuyên Lương Văn Tụy - Ninh Bình).

STT	Nội dung	CBQL			GV			Chung		
		Σ	\bar{X}	Thứ bậc	Σ	\bar{X}	Thứ bậc	Σ	\bar{X}	Thứ bậc
1	Quản lý công tác tuyển sinh theo hướng ĐBCL.	66	3,33	1	185	3,39	1	251	3,37	1
2	Quản lý người dạy môn chuyên ở trường THPT chuyên để ĐBCL dạy học cao.	66	2,98	2	185	3,09	2	251	3,06	2
3	Quản lý HS đáp ứng yêu cầu học tập ở trường THPT chuyên.	66	2,85	4	185	3,04	4	251	2,99	3
4	Quản lý nội dung chương trình dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng ĐBCL.	66	2,97	3	185	2,86	5	251	2,89	4
5	Quản lý cơ sở vật chất, trang thiết bị phục vụ dạy học môn chuyên theo hướng ĐBCL.	66	2,83	5	185	3,05	3	251	2,99	3
6	Quản lý thực hiện dạy học môn chuyên theo hướng ĐBCL.	66	2,75	6	185	2,72	6	251	2,74	5

* Trường Trung học phổ thông chuyên Nguyễn Trãi - Hải Dương

$\bar{X} = 2,98$ và $\bar{X} = 3,09$, trung bình chung $\bar{X} = 3,06$. Kết quả trên cho thấy việc tuyển sinh và nội dung khi thực hiện khá so với đánh giá mức độ thực hiện ($\bar{X} = 2,50 \div 3,24$) là tiền đề cho việc QLDH được ĐBCL.

Quản lý HS đáp ứng yêu cầu học tập là nội dung có vai trò quan trọng, vì mọi biện pháp quản lý đều hướng đến ĐBCL học tập, rèn luyện của HS. Theo kết quả tổng hợp khảo sát, việc quản lý HS có $\bar{X} = 2,99$, xếp thứ 3 cùng với quản lý cơ sở vật chất, trang thiết bị phục vụ dạy học môn chuyên đều xếp khá theo đánh giá cụ thể ($\bar{X} = 3,25 \div 4,0$). Đào tạo được đội ngũ HS có kiến thức, năng lực chuyên sâu và phẩm chất đạo đức tốt. HS trường chuyên là lực lượng nòng cốt cho các kì thi HS giỏi và nguồn nhân lực chất lượng cao trong tương lai. Trường THPT chuyên là mô hình giáo dục được đầu tư tốt, quy chế tuyển sinh, quản lý nội dung, chương trình... đều đã được thực hiện khá tốt. GV tâm huyết với nghề, luôn trau dồi kiến thức, kĩ năng nghề nghiệp, HS nỗ lực học tập, rèn luyện bản thân.

1.2. Một số hạn chế, khó khăn trong QLDH môn chuyên theo hướng ĐBCL

Việc quản lý còn một số khó khăn, thiếu thống nhất, sự liên kết giữa các trường THPT chuyên với hệ thống các trường đại học chưa sâu, chưa thể chia sẻ cơ sở dữ liệu kết quả học tập của HS, cựu HS để có những điều chỉnh về dạy học môn chuyên cho phù hợp với yêu cầu của các trường đại học và công việc sau này của HS. Đội ngũ CBQL, nhất là cấp tổ bộ môn chưa được đào tạo về công tác quản lý giáo dục, do vậy việc quản lý chủ yếu dựa vào kinh nghiệm, do đó chưa đạt được mục tiêu như mong muốn.

Kết quả khảo sát cho thấy, tiêu chí quản lý nội dung chương trình dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng ĐBCL được CBQL đánh giá với $\bar{X} = 2,97$, xếp thứ 3 và GV dạy chuyên đánh giá $\bar{X} = 2,86$ xếp thứ 4, chung $\bar{X} = 2,89$ xếp thứ 4. Điều này cho thấy, việc quản lý nội dung chương trình dạy học ở mức khá, nhưng với GV thì tiêu chí này khó thực hiện, còn đối với CBQL được khảo sát thì quản lý cơ sở vật chất, trang thiết bị phục vụ dạy học môn chuyên theo hướng ĐBCL khó thực hiện quản lý hơn, xếp loại thứ 5 với $\bar{X} = 2,83$.

Quản lý thực hiện dạy học môn chuyên theo hướng ĐBCL cho kết quả với CBQL $\bar{X} = 2,75$ và GV dạy môn chuyên là $\bar{X} = 2,72$ và chung $\bar{X} = 2,74$, xếp thứ 5, cho thấy việc quản lý thực hiện dạy học môn chuyên là tiêu chí khó thực hiện. Nhìn chung với các trường THPT chuyên, việc chưa xây dựng được các tiêu chí đánh giá, xác lập và thực hiện các quy trình thực hiện, giám sát, kiểm tra là các hạn chế cần khắc phục để QLDH môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng ĐBCL.

1.3. Nguyên nhân của những hạn chế. Chủ thể QLDH môn chuyên (hiệu trưởng, phó hiệu trưởng, tổ trưởng chuyên môn) hạn chế về khả năng ngoại ngữ và tin học do vậy chưa tiếp cận được với các phương pháp, mô hình QLDH mới trên thế giới. Việc đánh giá, sắp xếp đội ngũ GV chưa thật phù hợp; QLDH còn nặng về hành chính, lỏng lẻo trong giám sát, kiểm tra; GV dạy môn chuyên còn hạn chế về tiếp cận nội dung, phương pháp dạy học tích cực; còn nặng phương pháp dạy học truyền thống; Đối với quản lý HS đáp ứng yêu cầu học tập ở trường THPT chuyên vẫn còn một số hạn chế nhất định khi chưa áp dụng nhiều cách thức tuyển sinh, chưa có nhiều đợt tuyển chọn, sàng lọc để phân loại và có hình thức, phương pháp dạy học phù hợp.

2. Xây dựng một số tiêu chí nhằm nâng cao chất lượng QLDH môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng ĐBCL

2.1. Quản lý công tác tuyển sinh theo hướng ĐBCL:

- Xác định được chuẩn đầu vào (mức độ đảm bảo chất lượng đầu vào) của HS trường THPT chuyên; - Tổ chức tuyên truyền và tư vấn tuyển sinh theo yêu cầu ĐBCL; - Công khai tiêu chuẩn và quy trình tuyển sinh đầu vào của nhà trường đối với HS trường chuyên; - Giám sát thực hiện quy trình tuyển sinh khách quan, công bằng theo đúng tiêu chuẩn đã xác định, đảm bảo chất lượng đầu vào; - Tổ chức thực hiện tuyển sinh đúng quy trình ĐBCL; - Định kì tự đánh giá và đề ra biện pháp cải tiến và kế hoạch thực hiện cải tiến.

2.2. Quản lý GV dạy môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng ĐBCL:

- Chỉ đạo, phổ biến cho GV hiểu quy trình, mục tiêu dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên; - Xác lập được các tiêu chí đánh giá chất lượng GV đảm bảo yêu cầu dạy môn chuyên ở trường THPT chuyên; - Xây dựng và tổ chức đánh giá chất lượng GV theo quy trình chuẩn của Bộ GD-ĐT; - Khảo sát đánh giá, tuyển chọn GV dạy môn chuyên cho phù hợp với yêu cầu dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên; - Tổ chức bồi dưỡng GV phát triển chuyên môn đáp ứng với mục tiêu dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên; - Chỉ đạo lựa chọn, mời GV, chuyên gia ở các trường đại học, viện nghiên cứu... tham gia dạy học để đạt chuẩn đầu ra ở các trường THPT chuyên; - Tạo ra sự phù hợp cao nhất giữa GV-HS-Nội dung chương trình để ĐBCL dạy học; - Tổ chức bố trí người dạy phù hợp theo các chuyên đề, mức độ dạy học các khối lớp ở trường chuyên để đảm bảo thực hiện tốt mục tiêu dạy học môn chuyên.

2.3. Quản lý nội dung, chương trình dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng ĐBCL:

- Xây dựng và quán triệt thực hiện nội dung chương trình dạy học theo đúng mục tiêu dạy học của trường THPT chuyên; - Tổ chức thực hiện giảng dạy đúng chương trình dạy học chất lượng cao; - Phát triển (hoàn thiện) chương trình dạy học theo hướng nâng cao chất lượng người học cập nhật và hiện đại; - Thiết kế chương trình dạy học vừa đảm bảo chương trình vừa đáp ứng với chuẩn đầu vào của các trường đại học thuộc “Top” đầu; - Tổ chức được quy trình chuẩn để phát triển và quản lý chương trình dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên; - Xây dựng được các tiêu chí đánh giá và điều chỉnh chương trình dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên đáp ứng mục tiêu dạy học; - Tổ chức bồi dưỡng GV thực hiện công tác xây dựng và điều chỉnh chương trình dạy học môn chuyên đáp ứng yêu cầu ĐBCL.

2.4. Quản lý thực hiện dạy học môn chuyên theo hướng ĐBCL:

- Xây dựng tiêu chí đánh giá dạy học môn chuyên của GV theo hướng đảm bảo mục tiêu môn học; - Xác định rõ mục tiêu dạy học môn chuyên theo yêu cầu ĐBCL; - Xây dựng quy trình thực hiện dạy học để đảm bảo tốt nhất chất lượng dạy học; - Chỉ đạo đổi mới phương pháp dạy học phát huy cao nhất hoạt động, năng lực của HS; - Tổ chức sinh hoạt chuyên môn của GV theo mục tiêu dạy học môn chuyên của trường THPT chuyên; - Kiểm tra đánh giá quá trình dạy học môn chuyên của GV theo yêu cầu ĐBCL; - Chỉ đạo dạy học môn chuyên hướng đến nhu cầu học tập của HS.

2.5. Quản lý học tập môn chuyên của HS theo hướng ĐBCL:

- Xác định các tiêu chí đánh giá học tập của HS theo mục tiêu dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên; - Chỉ đạo GV khích lệ, củng cố thái độ, ý thức học tập, tạo “nội lực” cho hoạt động học tập đạt mục tiêu dạy học môn chuyên đặt ra; - Tổ chức học tập môn chuyên của HS theo quy trình học tập chất lượng cao (ĐBCL); - Tổ chức học tập cho HS theo hướng hình thành khả năng tự học, tự nghiên cứu; - Chỉ đạo đa dạng hoá hình thức học tập của HS gắn với mục tiêu dạy học và chất lượng dạy học môn chuyên; - Đánh giá học tập môn chuyên của HS theo các tiêu chí ĐBCL.

2.6. Quản lý hoạt động kiểm tra - đánh giá kết quả dạy học môn chuyên theo hướng ĐBCL:

- Xây dựng các tiêu chí đánh giá kết quả dạy học môn chuyên theo hướng đảm bảo mục tiêu dạy học (ĐBCL); - Xây dựng quy trình chuẩn đánh giá dạy học môn chuyên theo hướng ĐBCL; - Tổ chức bồi

dưỡng GV thực hiện hoạt động kiểm tra, đánh giá dạy học môn chuyên đáp ứng yêu cầu chất lượng dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên; - Tổ chức kiểm tra, đánh giá dạy học môn chuyên theo đúng quy trình ĐBCL dạy học; - Giám sát việc thực hiện quy trình đánh giá kết quả dạy học theo yêu cầu ĐBCL dạy học, mục tiêu dạy học môn chuyên của trường THPT chuyên.

2.7. Quản lý cơ sở vật chất, trang thiết bị phục vụ dạy học môn chuyên theo hướng ĐBCL:

- Xây dựng các tiêu chí chất lượng về cơ sở vật chất, thiết bị phục vụ dạy học đáp ứng mục tiêu dạy học môn chuyên của trường THPT chuyên; - Xác lập quy trình sử dụng cơ sở vật chất... để đảm bảo phục vụ tốt nhất nâng cao chất lượng dạy học môn chuyên theo yêu cầu; - Tổ chức bồi dưỡng nhân sự thực hiện công tác quản lý và sử dụng cơ sở vật chất, thiết bị phục vụ tốt nhất cho dạy học chất lượng cao; - Giám sát và đánh giá quy trình quản lý, sử dụng cơ sở vật chất theo yêu cầu dạy học ĐBCL.

Lưu ý: Trong tất cả các tiêu chí trên, cần định kỳ tự đánh giá và đề ra biện pháp cải tiến và kế hoạch thực hiện cải tiến.

Thực trạng QLDH môn chuyên ở trường THPT chuyên còn hạn chế do phần lớn công tác QLDH môn chuyên chỉ dựa vào “kinh nghiệm”, khả năng của từng cá nhân CBQL, chưa tiếp cận các mô hình QLDH và áp dụng mô hình QLDH môn chuyên cho phù hợp theo hướng ĐBCL.

Trên đây là một vài đề xuất xây dựng các tiêu chí, thực hiện các quy trình cho việc QLDH môn chuyên ở trường THPT chuyên vùng Đồng bằng sông Hồng theo hướng ĐBCL. Đây là một trong những giải pháp thiết thực góp phần nâng cao chất lượng dạy học môn chuyên ở các trường THPT chuyên vùng Đồng bằng sông Hồng trong bối cảnh hiện nay. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Tạ Thị Kiều An - Ngô Thị Ánh - Nguyễn Văn Hóa - Nguyễn Hoàng Kiệt - Đinh Phương Vương (2004). *Quản lý chất lượng trong các tổ chức*. NXB Thống kê.
- [2] Đặng Quốc Bảo - Nguyễn Quốc Chí - Nguyễn Thị Mỹ Lộc (1999). *Khoa học tổ chức và quản lý - Một số vấn đề lý luận và thực tiễn*. NXB Thống kê.
- [3] Bộ GD-ĐT (2006). *Quyết định số 16/2006/BGDĐT ngày 5/5/2006 của Bộ trưởng Bộ GD-ĐT Ban hành Chương trình giáo dục phổ thông*.
- [4] Bộ GD-ĐT (2007). *Tài liệu tập huấn tự đánh giá trong kiểm định chất lượng giáo dục đại học*.
- [5] Bộ GD-ĐT (2013). *Tài liệu tập huấn cán bộ quản lý trường trung học phổ thông chuyên, tháng 12/2013*.